

Поліщук М. Г.

*к. ю. н, доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

Хирса А. В.

*здобувач вищої освіти Навчально-наукового
інституту права та іноваційної освіти,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ.*

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Вступ. Розвиток інформаційних технологій зумовив глибокі перетворення в законодавстві. З науково-технічним прогресом, удосконаленням засобів зв'язку та зберігання інформації, використанням комп'ютерної техніки та носіїв інформації, які вже призвели до появи нових видів доказів, забезпечення можливості їх використання та закріплення на законодавчому рівні свідчить про новий рівень судочинства.

Проблематикою застосування електронних доказів в цивільному процесі присвячені роботи: А. Вершиніна, Ю. Павлової, А. Каламайко, О. Воронюк, К. Дрогозюк.

Виклад основного матеріалу. В Україні інститут електронних доказів не є зовсім новим. Електронні документи (текстові документи, графічні зображення, фотографії), роздруківки веб-сайтів використовувалися як письмові докази, а магнітні та електронні носії інформації як речову докази, можна зробити висновок що дані об'єкти вже використовувалися в цивільному судочинстві.

Вперше законодавче визначення поняттю «електронний доказ» було надано завдяки реформі процесуального законодавства 2017 року. У загальному вигляді теорія цивільного процесуального права характеризує електронний доказ як будь-яка інформація, представлена в електронному вигляді формі і має значення для розгляду та вирішення цивільної справи. Сам носій інформації не є електронним доказом, а лише інформація як джерело обставин та фактів, що підлягають доказуванню саме це і є електронним доказом.

Поняття «електронні докази» з'явилося ще в 70-х роках ХХ ст. з появою так званих машинних документів. У світовій практиці існує термін data message, що в ст.2 Типового закону про електронну торгівлю від 1997 року, рекомендованого Генеральною Асамблеєю ООН, визначається як інформація, що підготовлена, відправлена, отримана або збережена за допомогою електронних, оптичних або аналогічних засобів, включаючи електронний обмін даними, електронну пошту, телеграф, телекс або факс.[1]

Відповідно до ч. 1 ст. 100 Цивільного процесуального кодексу Електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що

містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео-та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет).[2]

У професійній літературі виникають проблемні питання щодо подачі таких доказів у суді, деякі науковці пропонують подавати в роздрукованій формі щоб побачити і дослідити доказ візуально, інші пропонують варіант показу електронного доказу як в паперовому вигляді так і на електронному носії. Друковані копії дадуть можливість суду встановити належність доказів і дозволять іншим учасникам справи ознайомитися з матеріалами, а пізніше, на стадії судового розгляду, буде досліджуватись уже електронний оригінал [3, с. 17].

Ч. 3 ст.100 ЦПК передбачає, що сторони мають право надавати електронні докази на паперових носіях, засвідчені в установленому законодавством порядку, але порядку засвідчення електронних копій та паперових копій законом не передбачено [2].

Враховуючи можливість безперешкодного копіювання електронного доказу без обмеження кількості копій та без втрати його якісних характеристик у процесі копіювання, можна передбачати певні практичні проблеми у разі відокремлення оригінального електронного доказу від його копії а також щодо завірення копій електронних доказів. [4].

Крім проблеми прийняття судом електронного доказу на практиці виникає також проблема з безпосередньою демонстрацією цього доказу в ході судового процесу, ознайомлення з його змістом усіх учасників судового процесу.

До числа цих способів можна віднести:

- демонстрацію доказу за допомогою технічних засобів в залі судового засідання. Як правило, для здійснення цих дій потрібний персональний комп'ютер, з підключеними до нього звуковими колонками, необхідне відповідне програмне забезпечення, що дозволяє відкривати або відтворювати необхідні файли;
- надання у ході судового засідання самостійно складеного стороною, що надає доказ – протоколу огляду, у якому детально описано хід і результати огляду електронного доказу. Протокол огляду електронних доказів повинен докладно описувати доказове значення відомостей, що містяться в електронному документі;
- надання у ході судового засідання офіційних відомостей оператора, провайдера інтернет послуг з відповідним додатком у вигляді електронного носія інформації, що безпосередньо містить відомості і документи, які мають доказове значення [5].

Можна зробити висновок, що цивільне процесуальне право не містить механізму захисту електронних доказів від фальсифікації, підробки та знищення. Виявлення всіх аспектів правової системи електронних доказів та

їх чітке визначення допоможе захистити та забезпечити законні інтереси учасників цивільного процесу і таким чином, сприятиме їх розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодола Б. Електронні докази: регулювання, яке буде складно застосувати на практиці. URL: http://zib.com.ua/ua/131203-elektronni_dokazi_regulyuvannya_yake_bude_skladno_zastosuvat.html
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. (Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 40-41, 42, ст. 492).
3. Каламайко А. Ю. Електронні засоби доказування в цивільному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків. 2016. 20 с
4. Резворович К. Проблематика дослідження електронних доказів у цивільному судочинстві України. Матеріалів Міжнародного науково-практичного онлайн-семінару (в авторській редакції),(м. Кривий Ріг, 29 квітня 2022 року). Кривий Ріг, 2022. 498 с.
5. Петренко В. С. Електронні докази як елемент інформаційних технологій у цивільному судочинстві. Молодий вчений. 2018. № 1 (54). С. 111-115.

УДК 340.142

Поліщук М. Г.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Черепанов М. М.

*здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

ІНСТИТУТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ В УКРАЇНІ

З метою охорони матеріально-правових інтересів позивача, проти несумлінних дій відповідача в цивільному та господарському процесі, а також для забезпечення гарантій реального виконання позитивно прийнятого рішення, законодавець ввів до процесуального законодавства інститут забезпечення позову.

Дійсно, існує практика несумлінних дій відповідачів, які за час розгляду справи, зловживаючи своїми правами, можуть приховати майно, продати, знищити чи знецінити його, внаслідок чого судовий захист прав та законних інтересів позивача може виявитися неефективним, а прийняте на користь позивача рішення суду може залишитися без виконання.

Перелік підстав виникнення цивільних прав та обов'язків не є